Utmarksbeite i framtida

Yngve Rekdal 29.10.11

Dyretal i utmark 2010

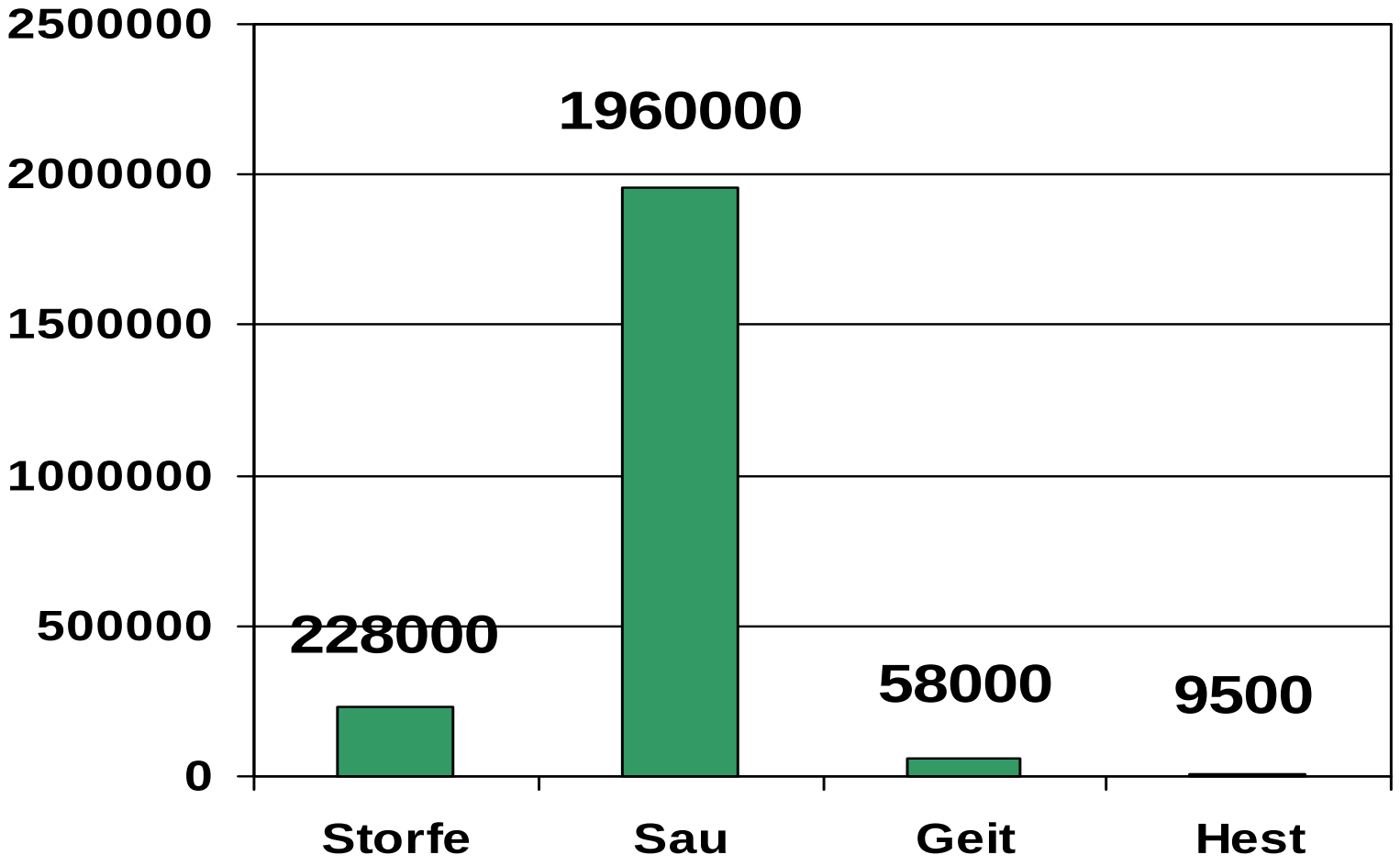

Dyretal i utmark i Hordaland 2010

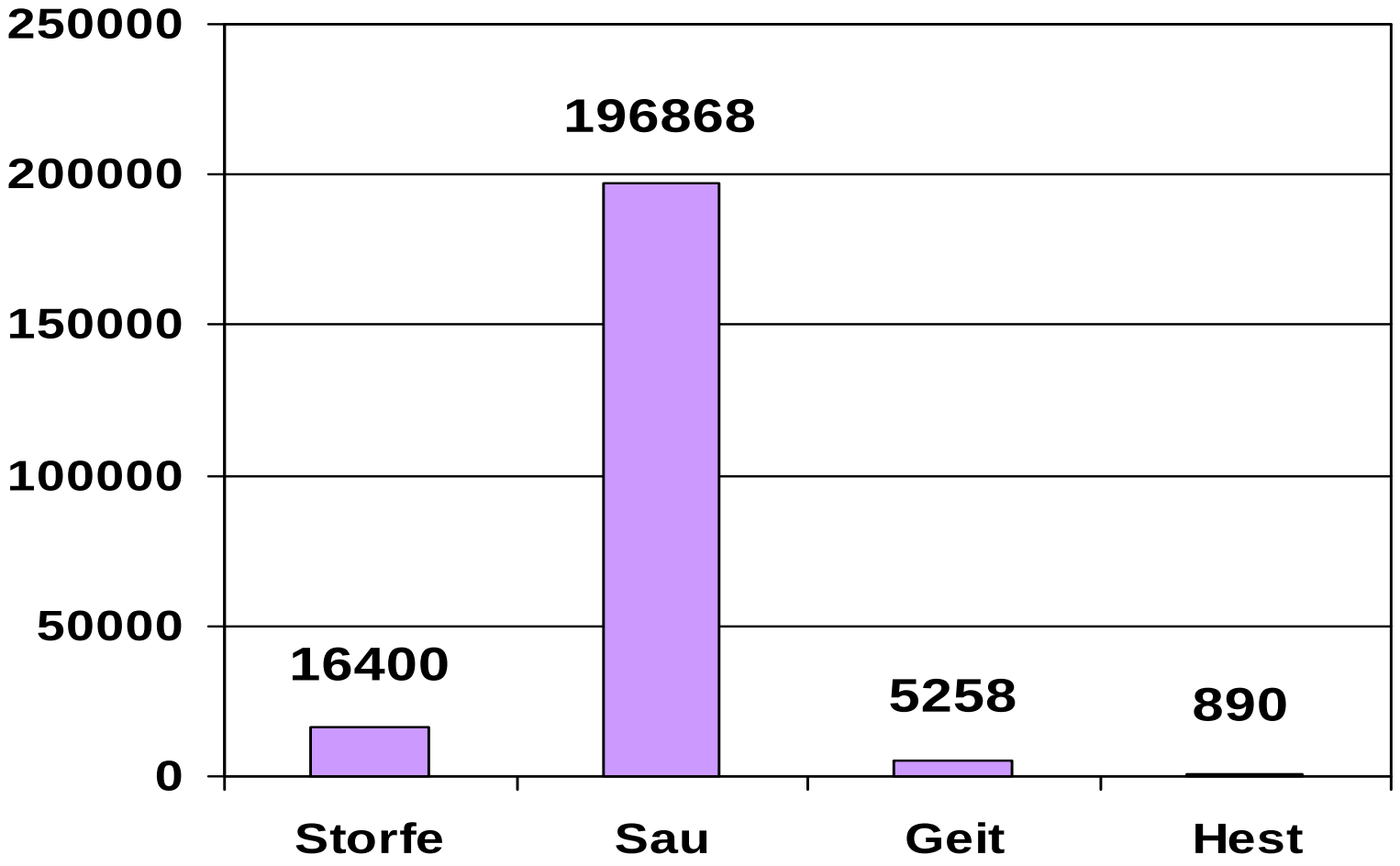

Fôrverdiar hausta frå utmark

- Fôrverdi:
  - Landet: 1 milliard kroner
  - Hordaland: 90 - 100 mill. kroner
- Tilsvarande fôrproduksjon på fulldyrka mark krev:
  - Landet: 1 mill dekar (12 %)
  - Hordaland: 90 000 dekar (40 %)

Beitebruk i utmark
2009

Beitelag

Kilde: Informasjonssystem for beitebruk i utmark og Organisert beitebruk

skog+ landskap

NORSK INSTITUTT FOR SKOG OG LANDSKAP

Beitelag i Hordaland

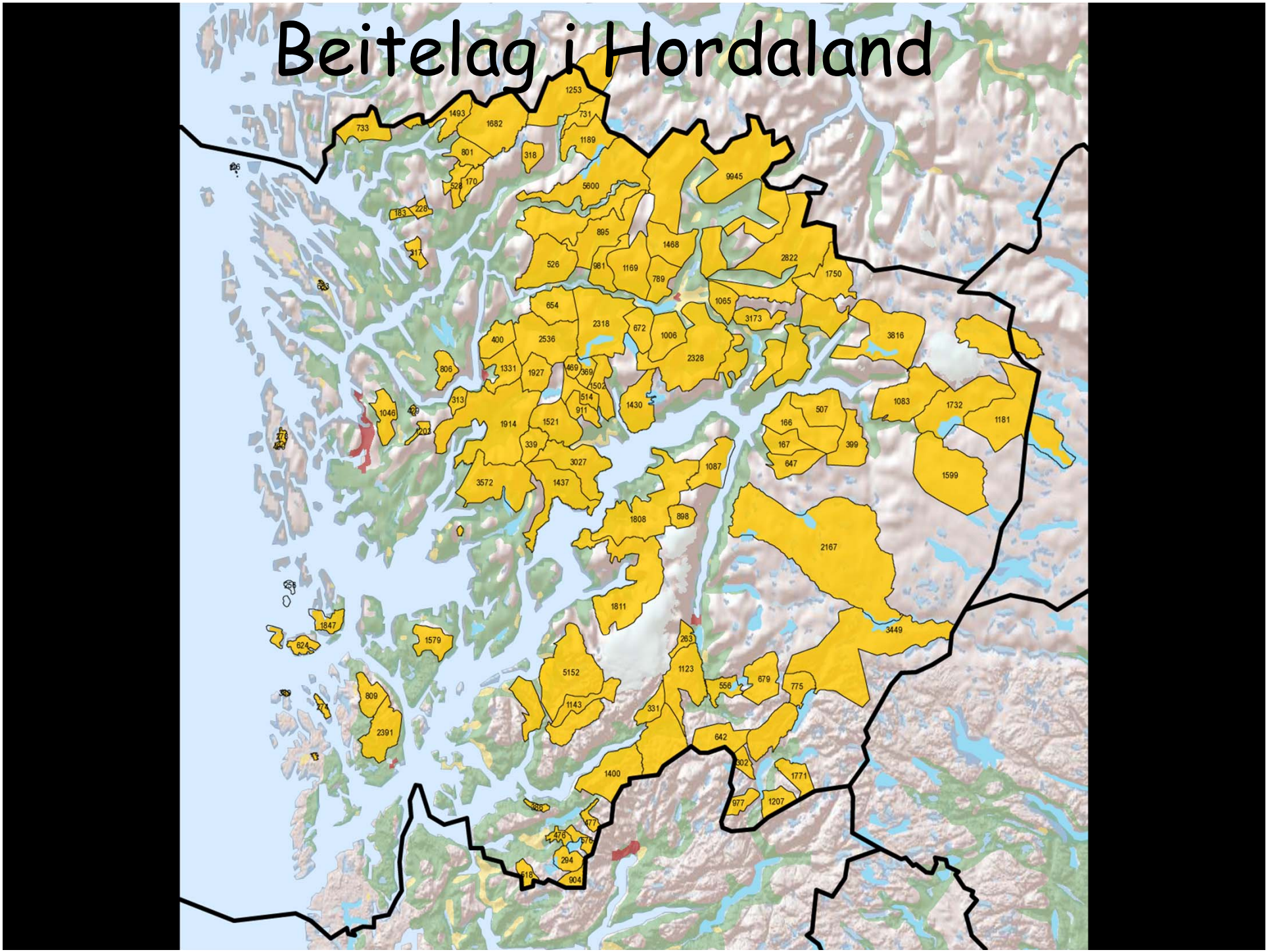

Beiteplanlegging – tre nivå

- Fylke
- Kommune
- Lokalt - beitelag

EI KOMMUNAL BEITEPLAN BØR INNEHALDE:

- Oversikt over beitebruken i området før og no.
- Verdien/nytten av beitebruken
- Viktige problemstillingar for beitebruk i kommunen
- Tiltaksdel

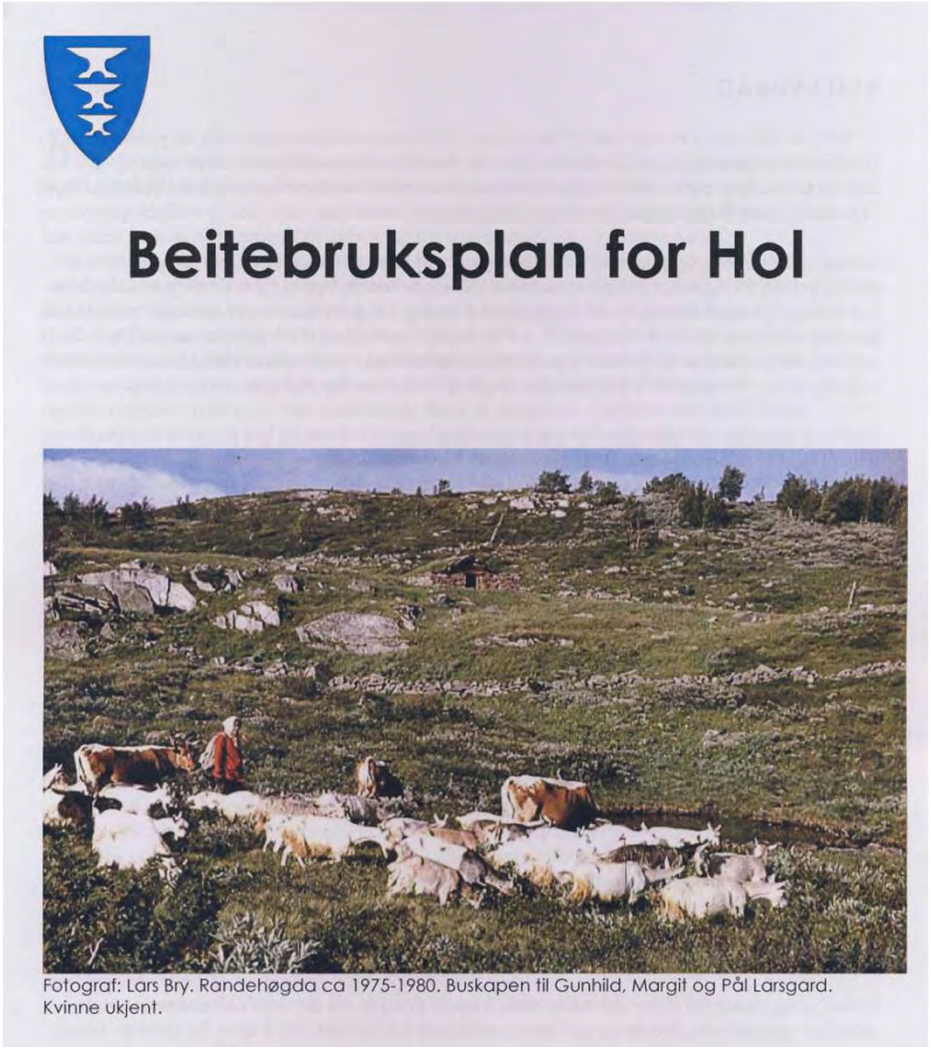

Fotograf: Lars Bry. Randehøgda ca 1975-1980. Buskapen til Gunhild, Margit og Pål Larsgard. Kvinne ukjent.

Beiteplanlegging - lokalt

- Dokumentasjon av ressursgrunnlag
- Beregning av beitekapasitet
- Plan for beitebruk (sankeplassar, salteplassar, sperregjerde, sleppetid/sanketid m.m.)
- Plan for skjøtsel av beite

Vegetasjonskart

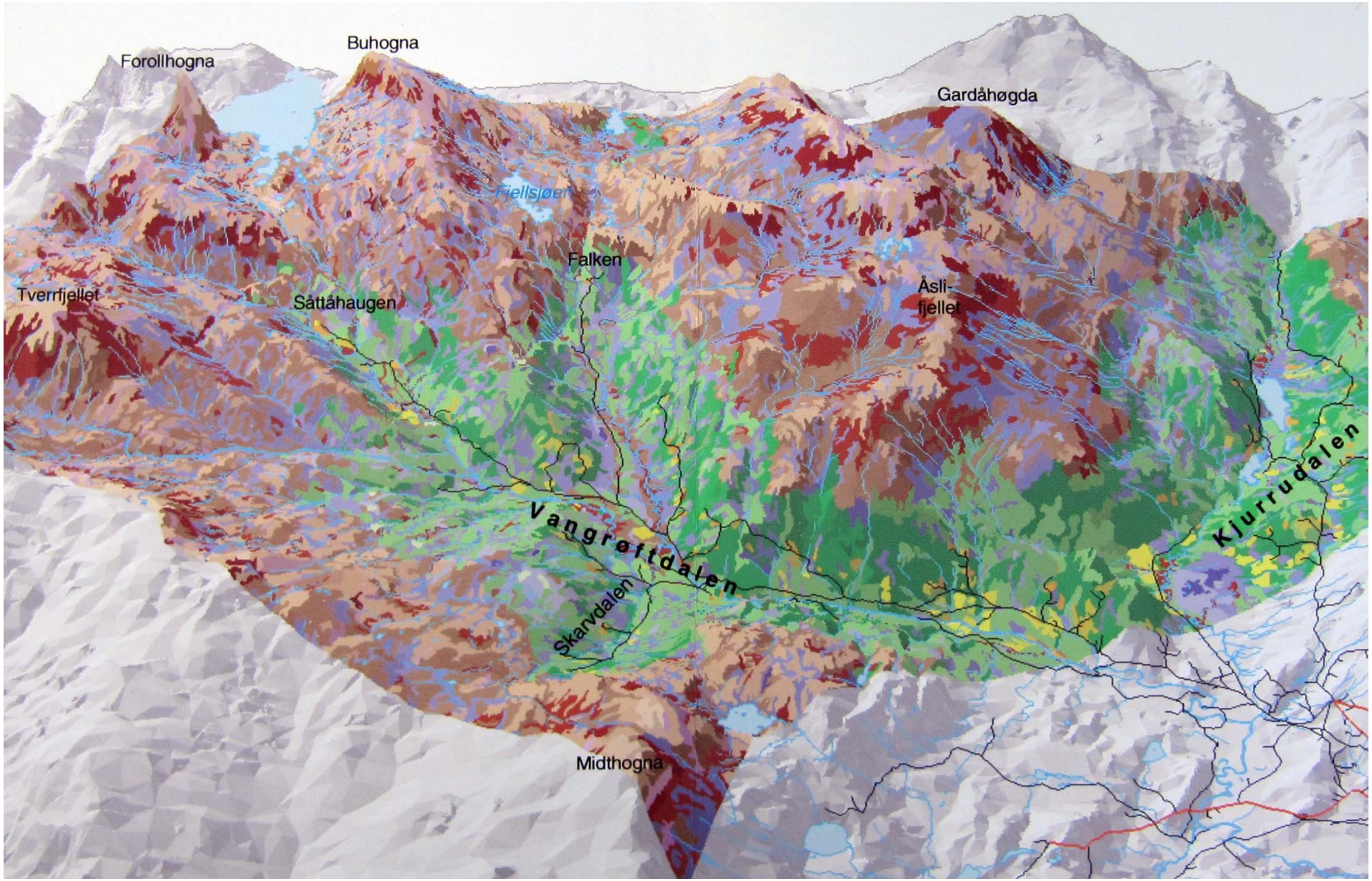

Beitekart for sau

Arealrekneskap for utmark

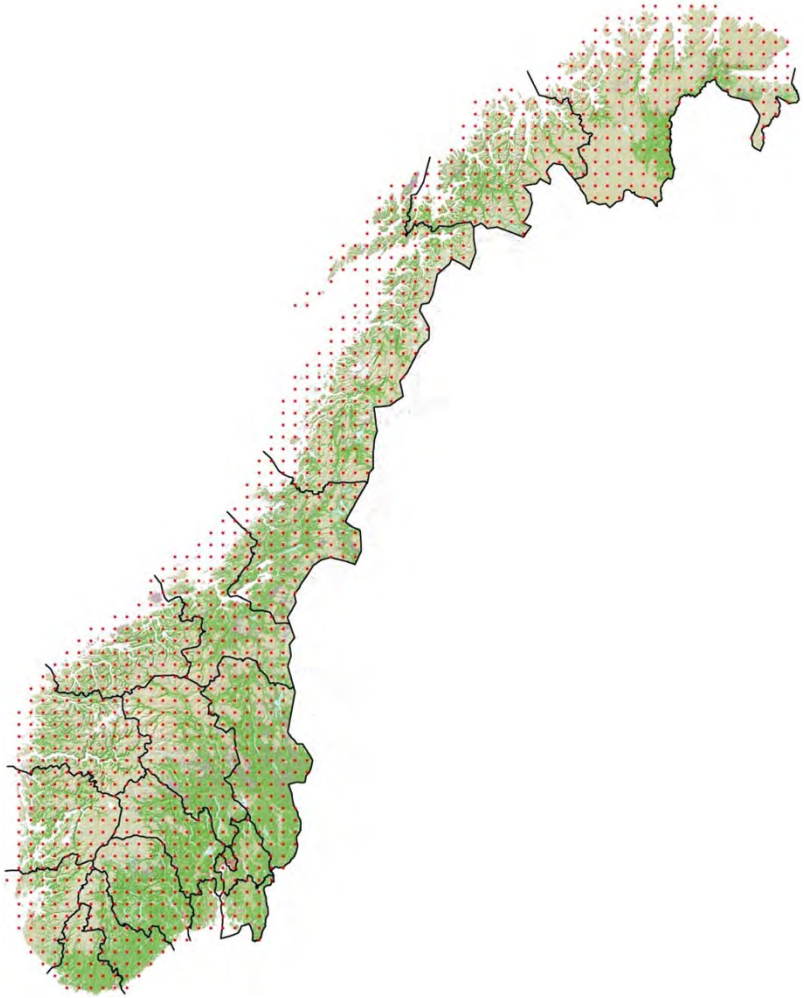

Beitekvalitet fylke

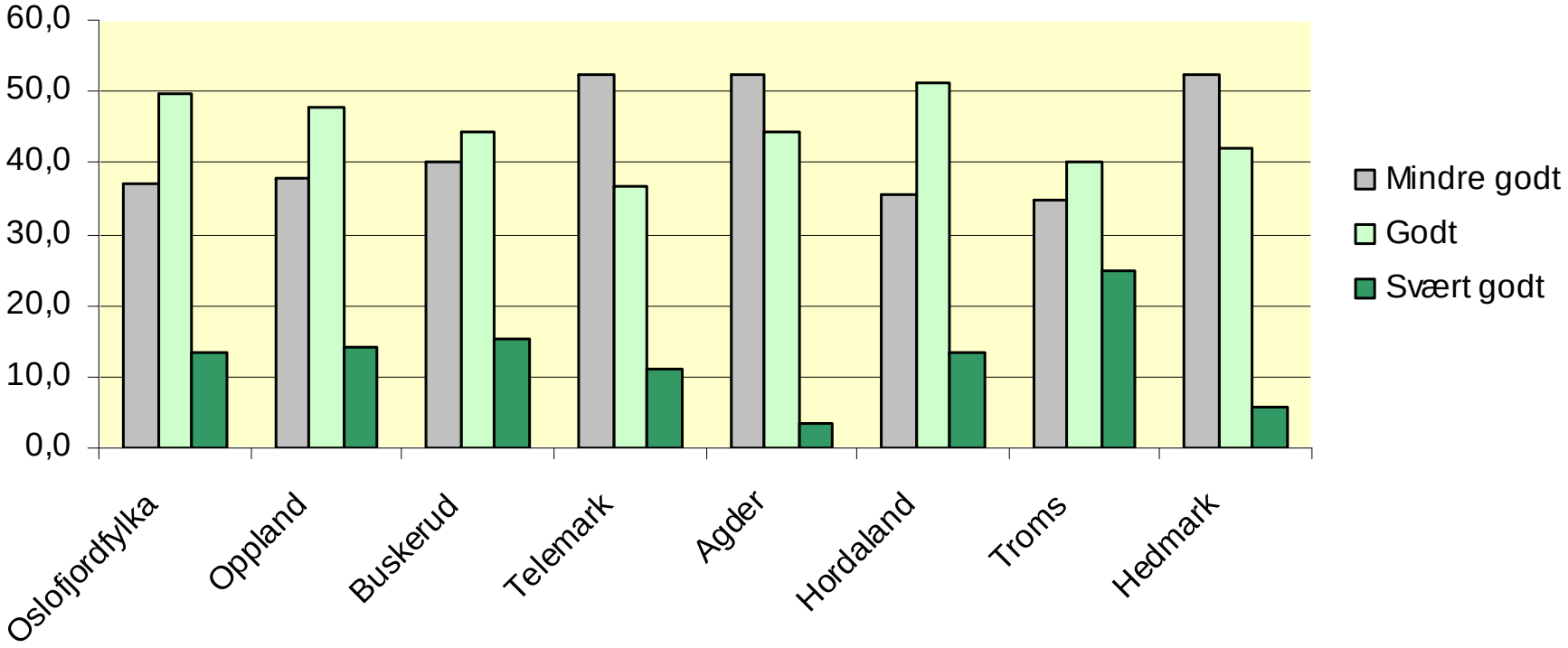

Kafor informasjon om ressursgrunnlaget for beiting i utmark

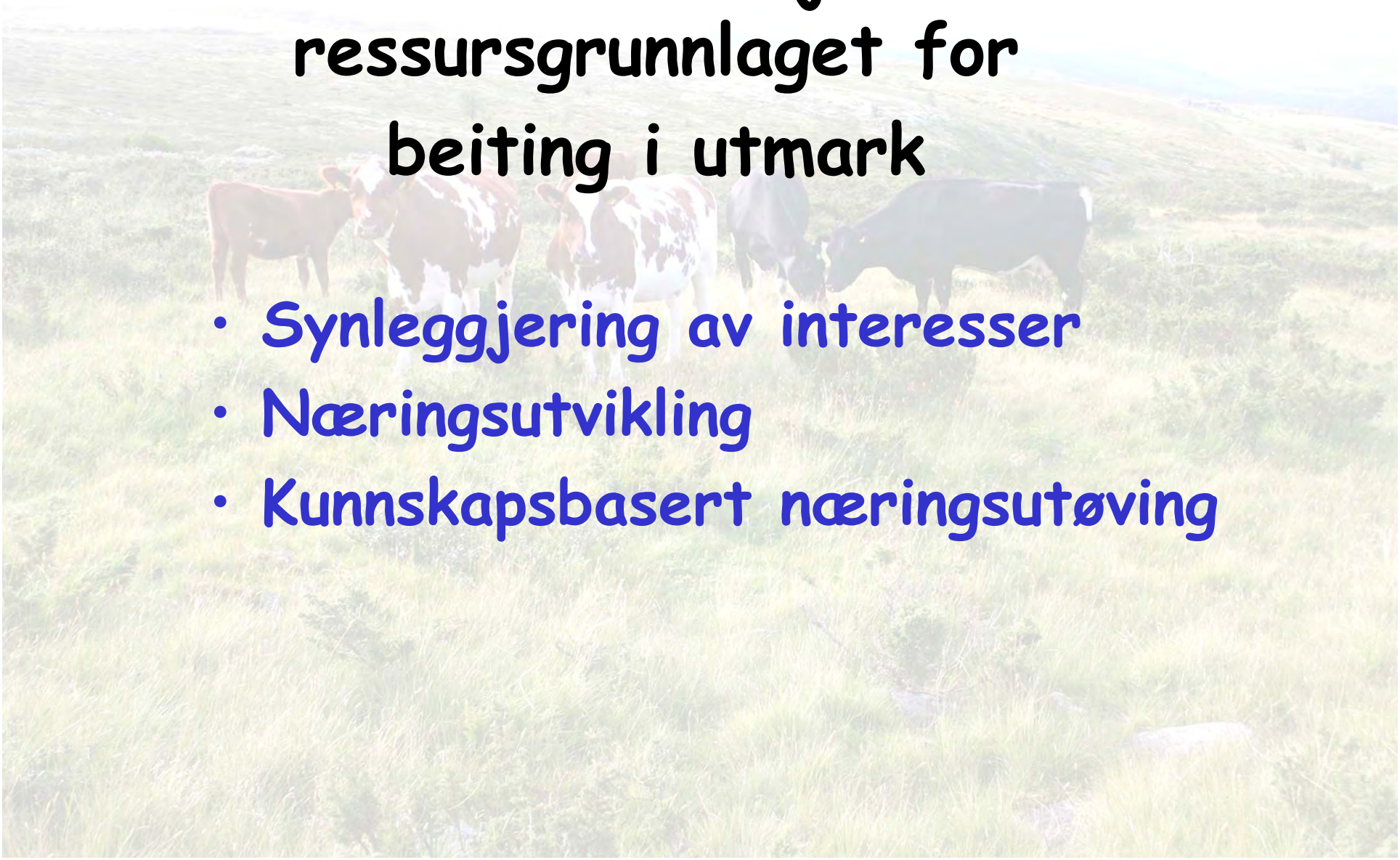

- Synleggjering av interesser
- Næringsutvikling
- Kunnskapsbasert næringsutøving

Beitenæring i endring

Færre brukarar,
større buskapar

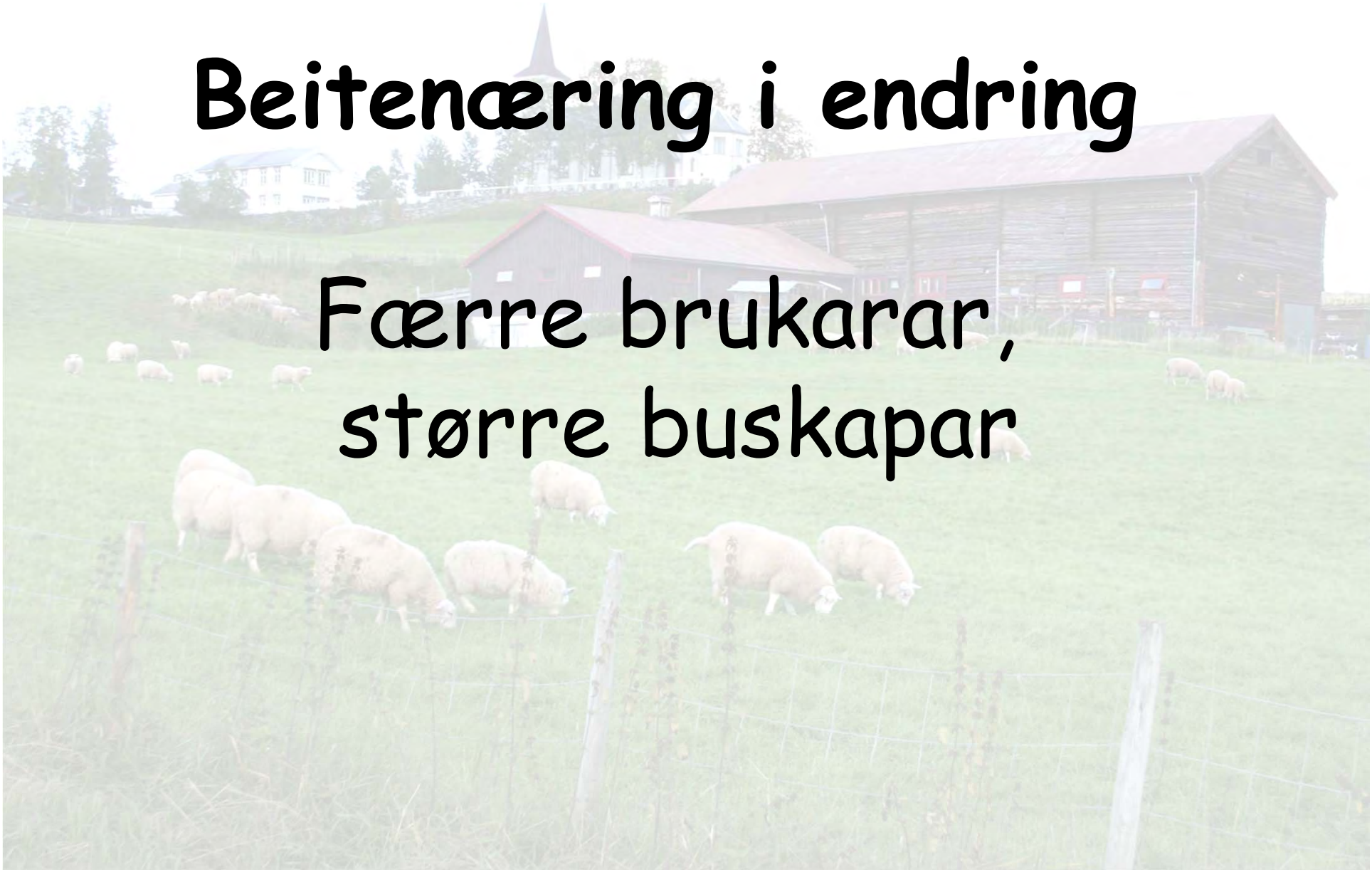

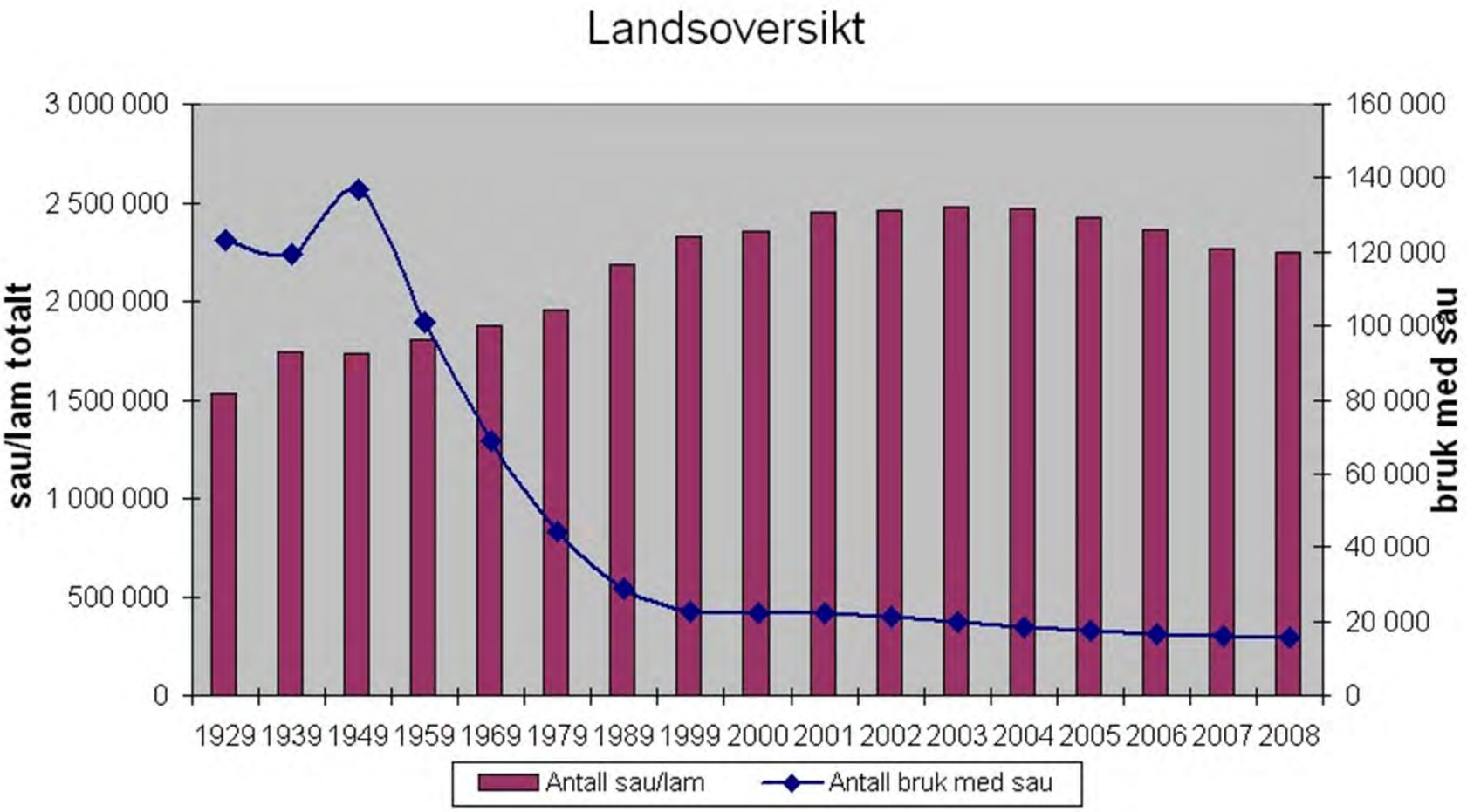
Landsoversikt
sau/lam totalt
bruk med sau
3 000 000
2 500 000
2 000 000
1 500 000
1 000 000
500 000
0
160 000
140 000
120 000
100 000
80 000
60 000
40 000
20 000
0
1929 1939 1949 1959 1969 1979 1989 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008
Antall sau/lam
Antall bruk med sau

Sauetall og antall bruk med sau 1929-2008

Hordaland

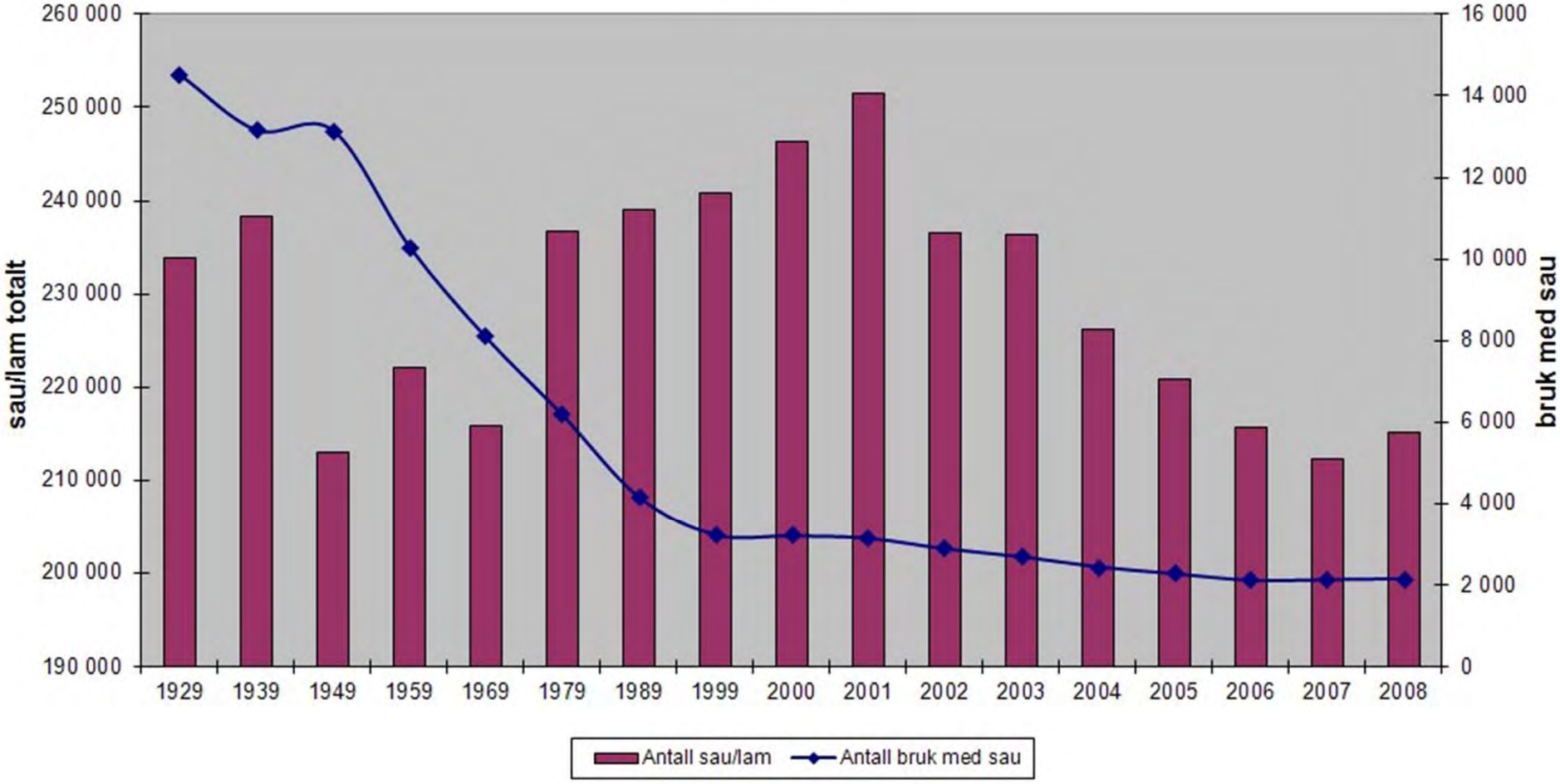

Kilde: SSB, Landbrukstelling

- Leige av beite
- Meir flyttbar næring
- For få i kvart beitelag

Aukande
interessekonflikter

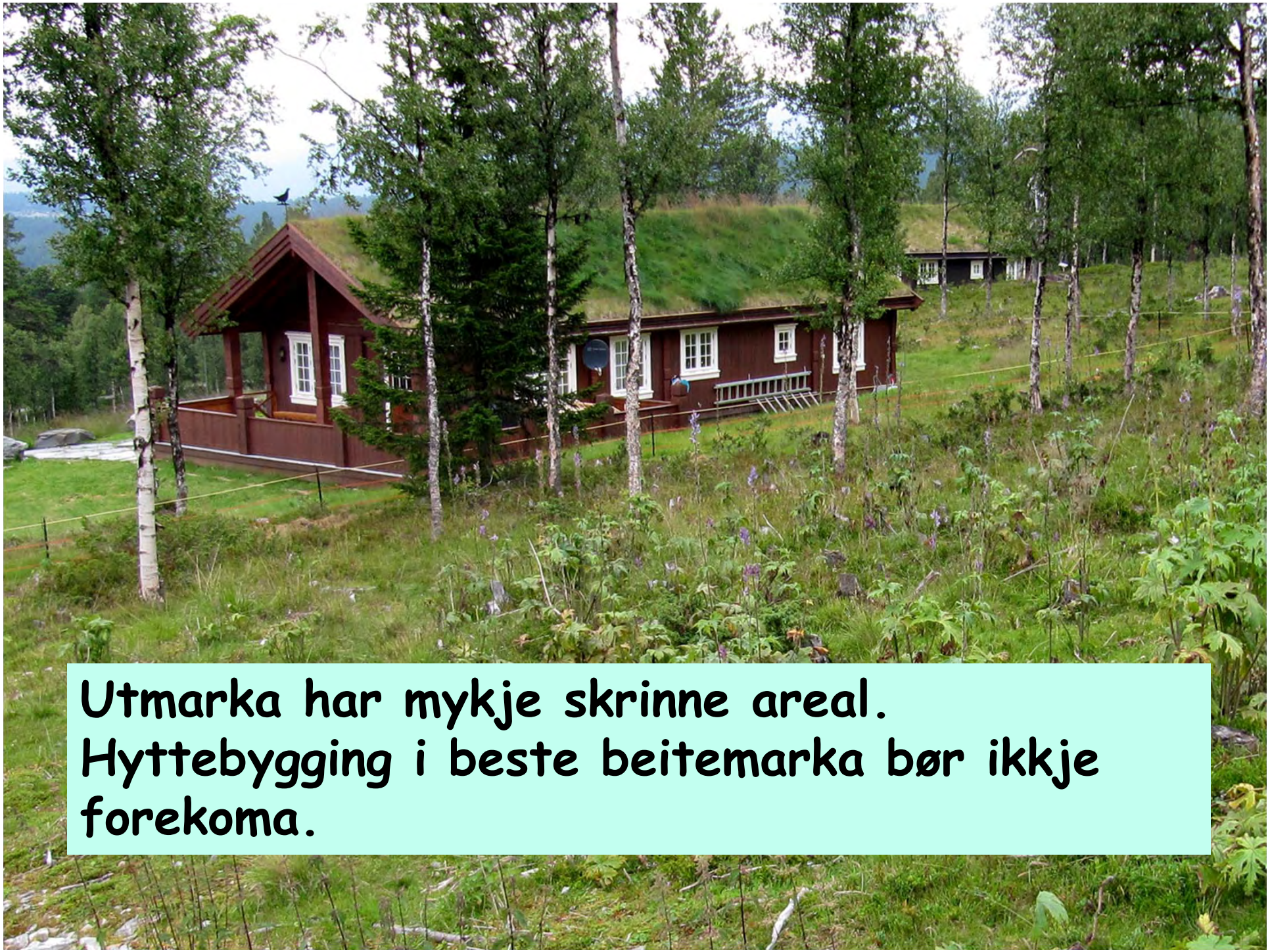

Utmarka har mykje skrinne areal.
Hyttebygging i beste beitemarka bør ikkje forekoma.

Organisert beitebruk
Tapsprosent sau 1970 - 2008

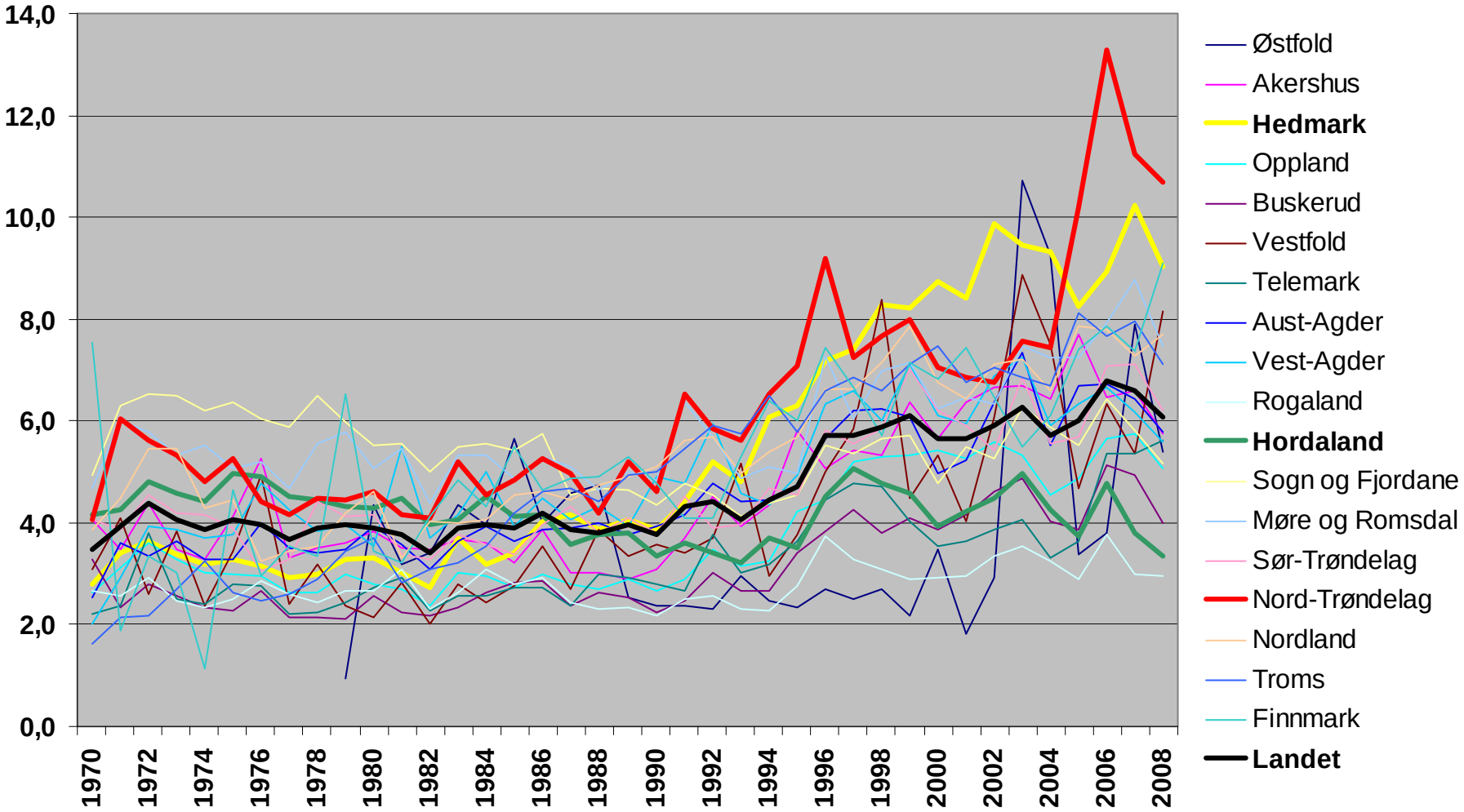

Beitelag
2007

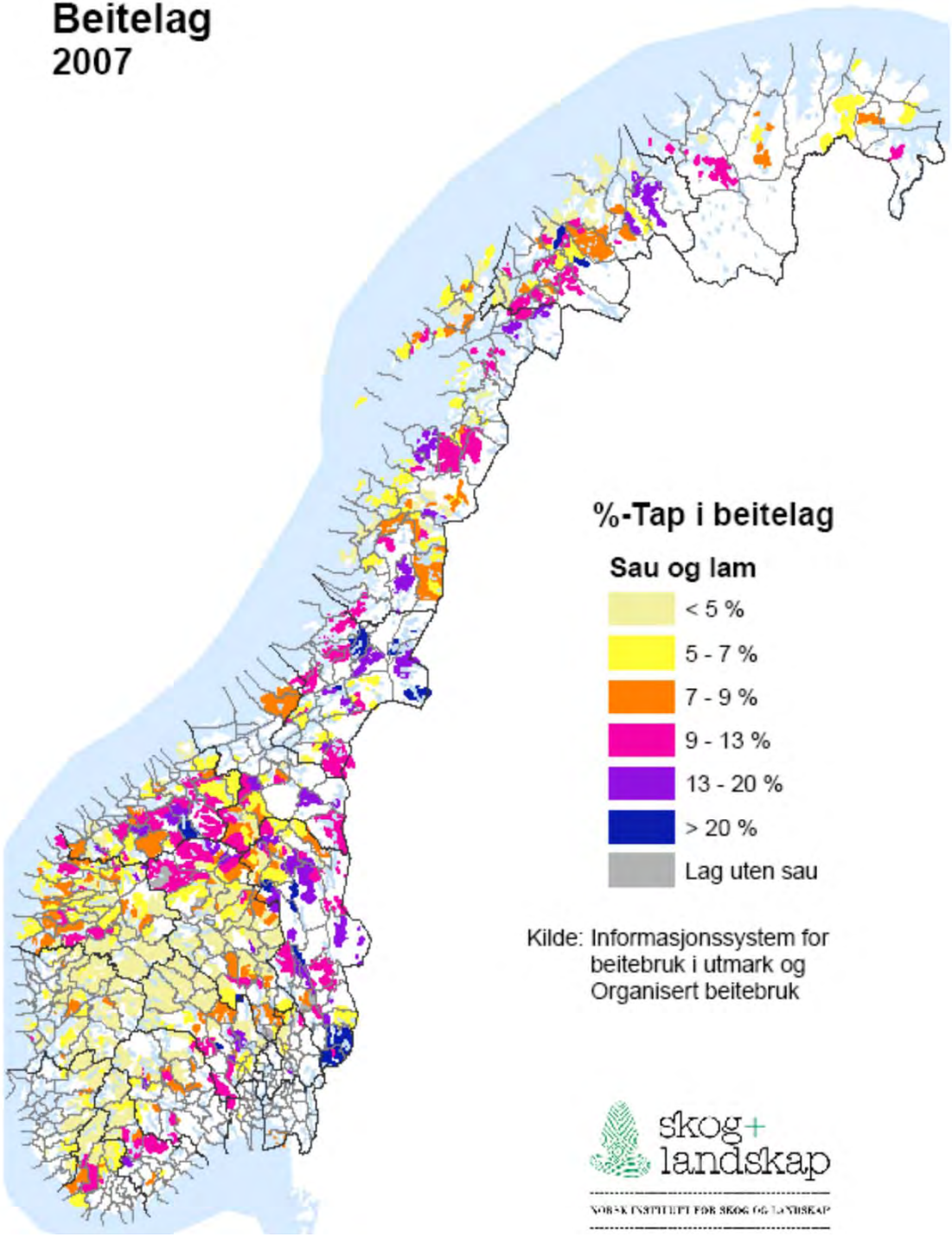

Kilde: Informasjonssystem for beitebruk i utmark og Organisert beitebruk

skog+ landskap

NORSK INSTITUTT FOR SKOG OG LANDSKAP

Beitelag
2007

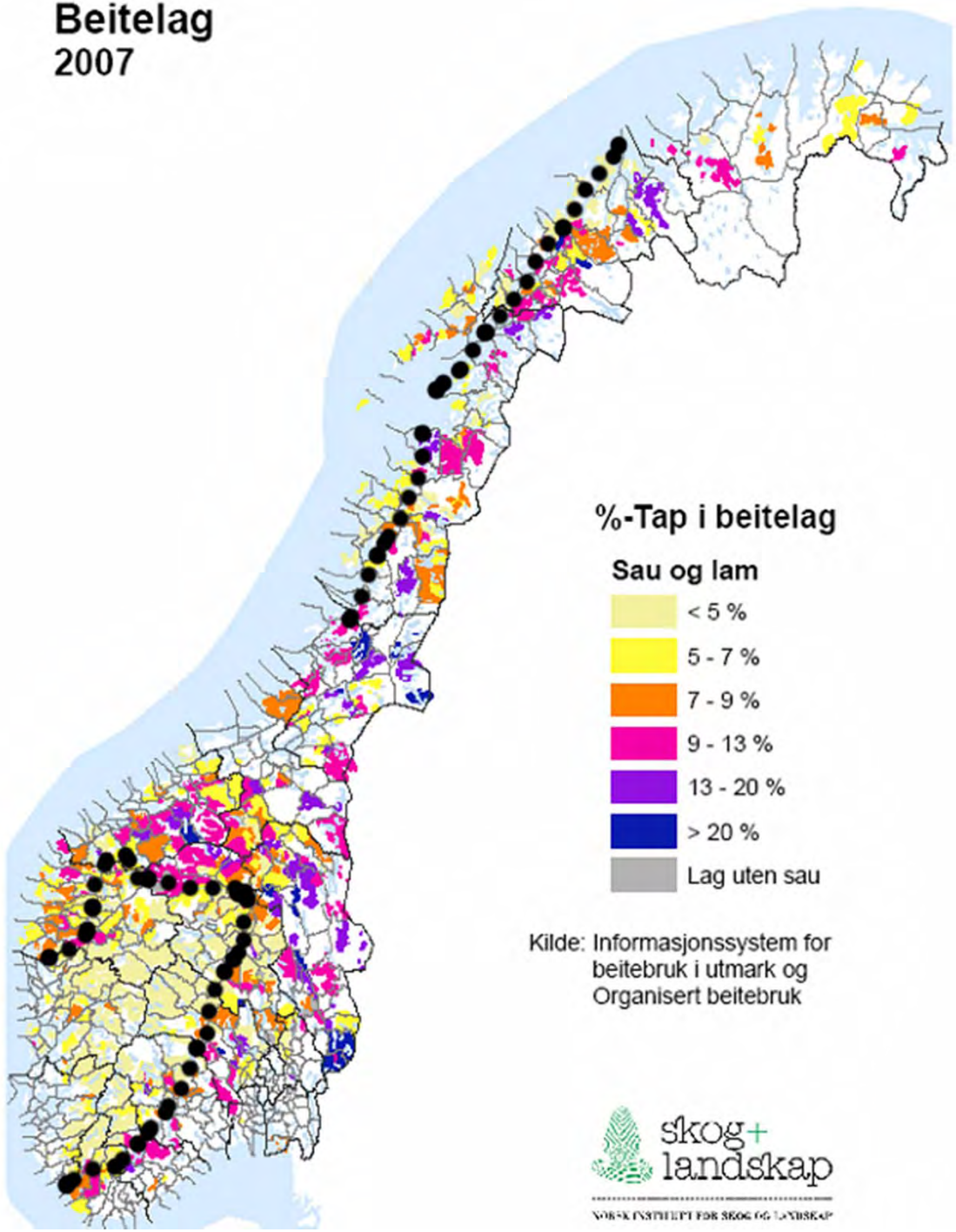

Større krav til oppsyn

Radiobjelle-data plotta på beitekart

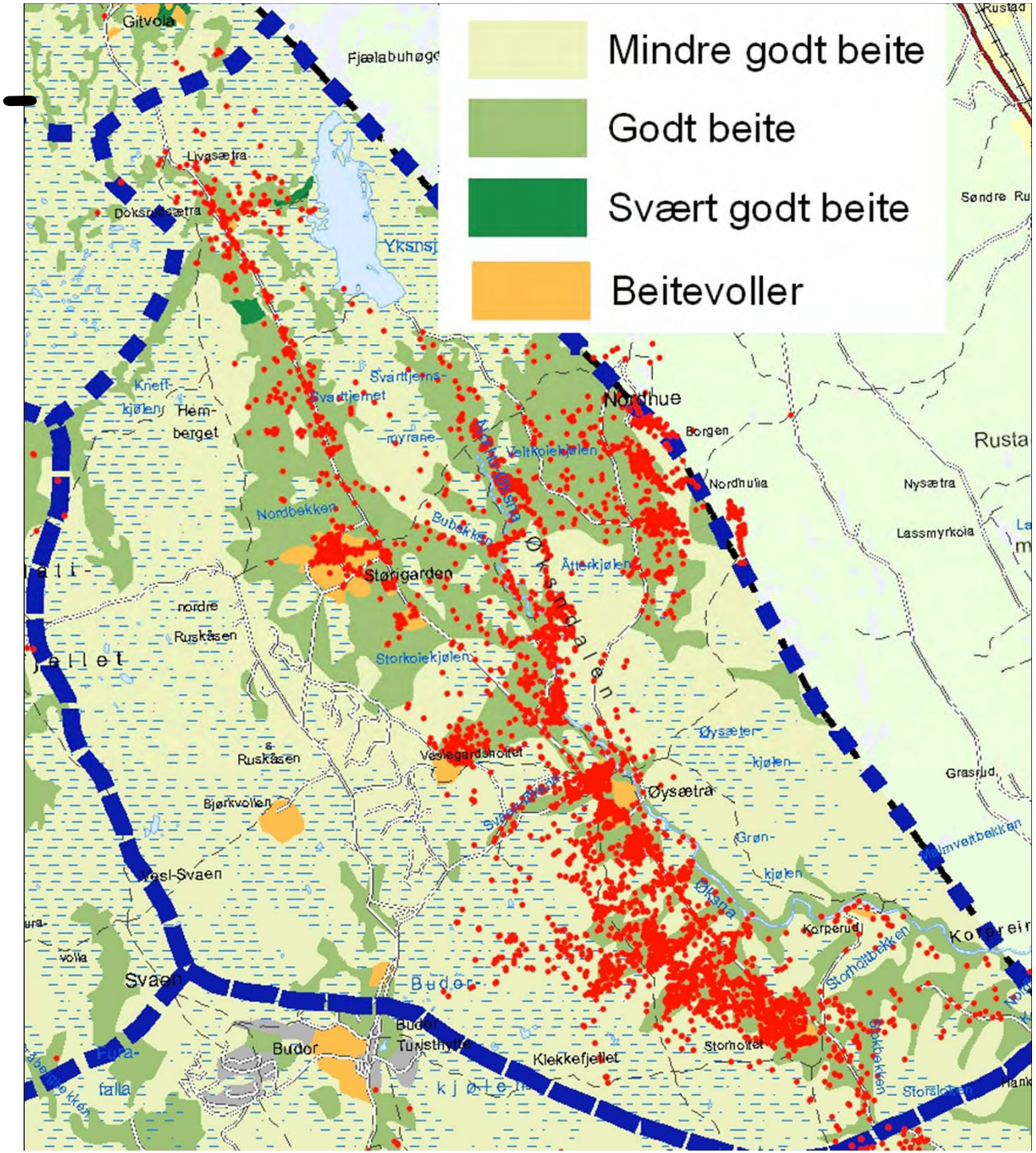

Målsetting for bruk av utmarksbeite

- Optimal produksjon av kjøt, ull og mjølk
- Vera kvitt beitedyra på sommaren

Investeringar nødvendig

Aukande krav til produktkvalitet

Lofotlam

Beitekvalitet i utmark har store variasjonar lokalt og regionalt

Skrinnt beite i Rendalen

Frodig beite på Hardangervidda i Ullensvang

Skrinnt beite i Masfjorden
Foto: M. Angeloff

Beitelag, landsoversikt

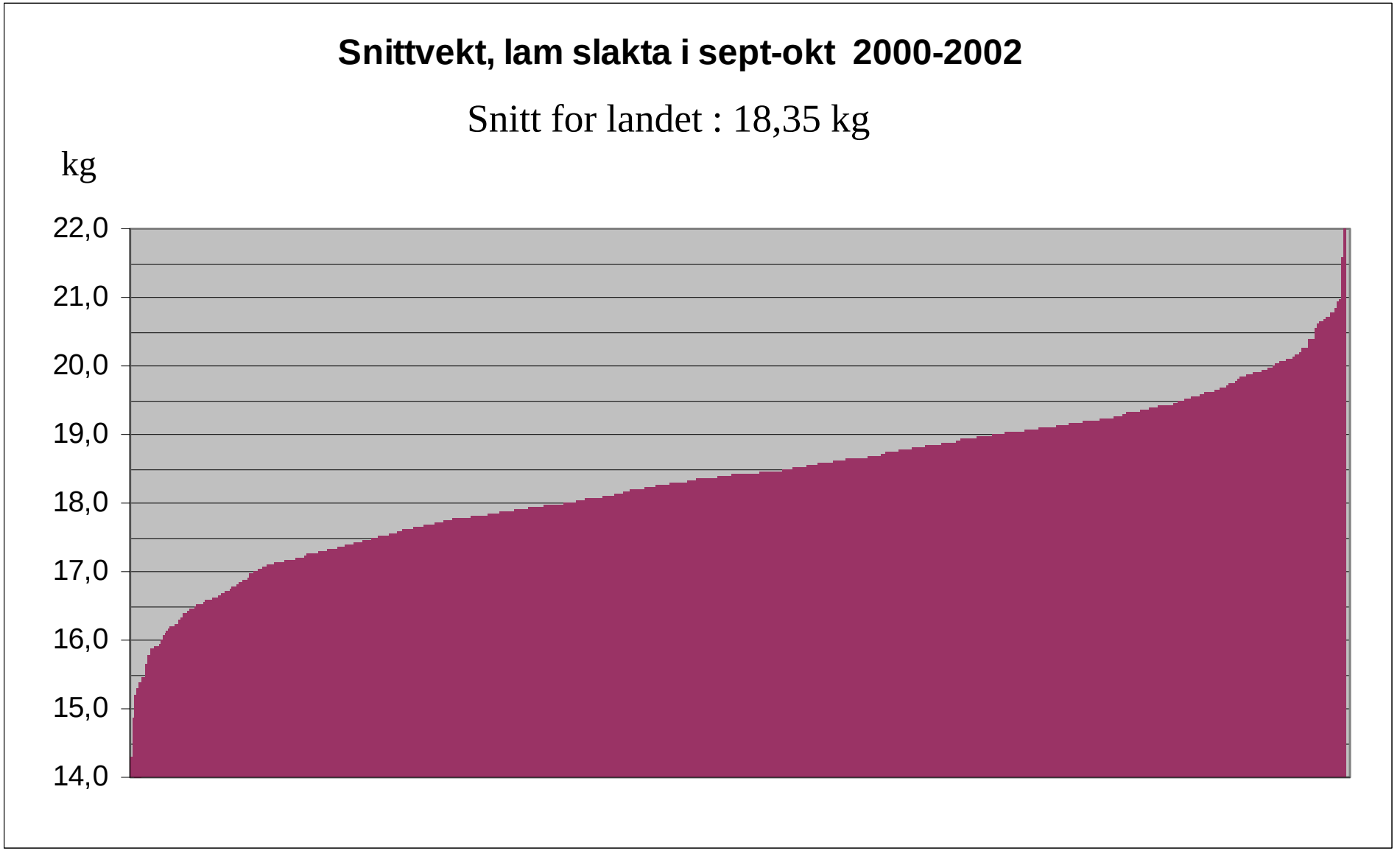

Haustvekter 2002, per gard i eit beitelag

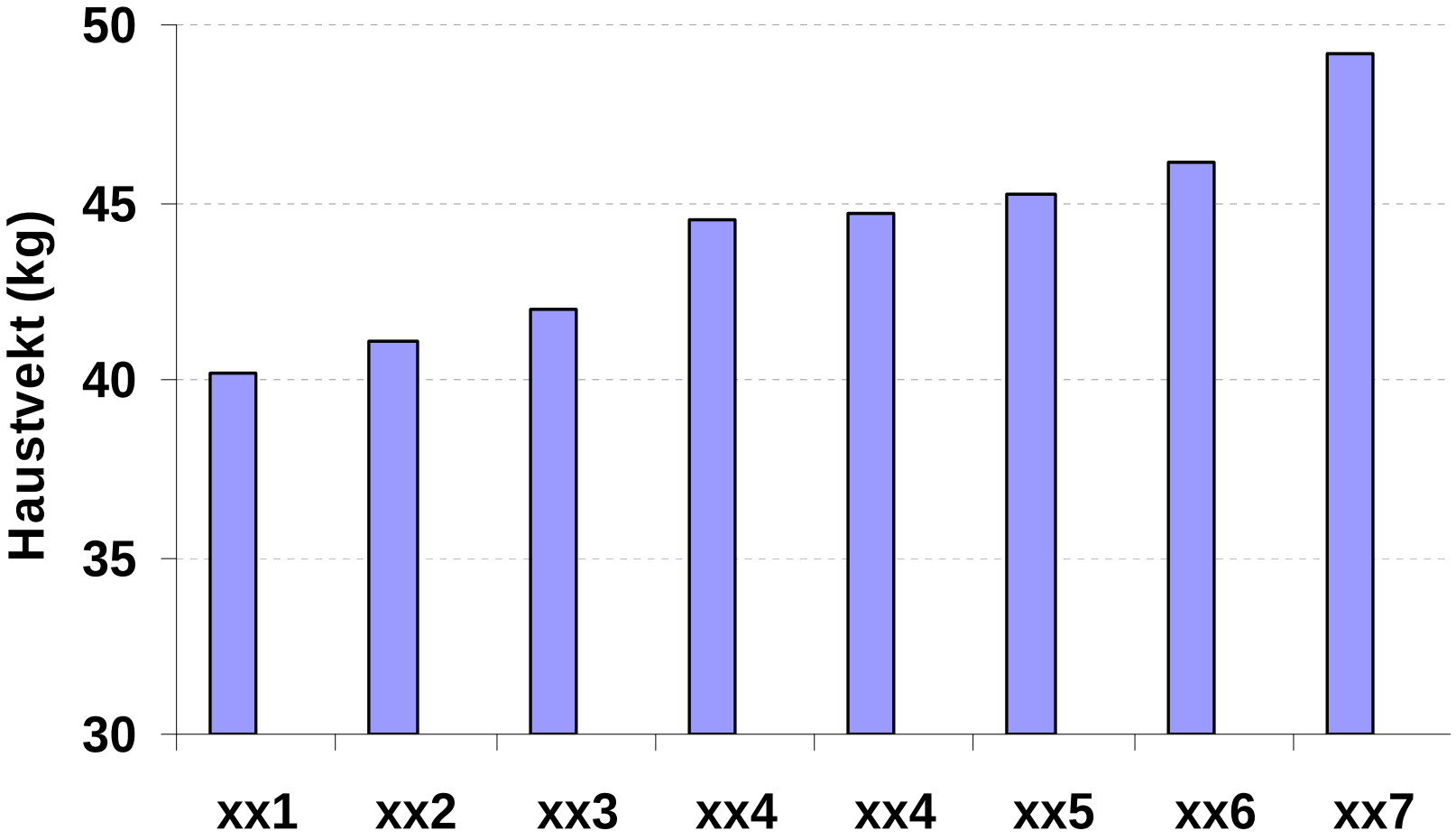

BEITENÆRING I FRAMTIDA

- Større buskapar, færre brukarar
- Leige av beite
- Større krav til oppsyn
- Investeringar nødvendig
- ORGANISERING AV FELLESHAMNER
- Attgroing

Attgroing endrar eit landskap sine eigenskapar
med omsyn til beitekvalitet, biologisk
mangfald og opplevingskvalitetar.

Biologisk mangfald

35 % av
raudlisteartane er knytt
til kulturlanskap

Ved attgroing skjer det også store endringar i undervegetasjonen. På rik mark kjem høge urter og bregner inn og skuggar ut graset.

Vi har to reiskap for å ta vare på større areal av kulturlandskap: Traktor og beitedyr. Beitedyra må suplerast med maskinelt utstyr

VOLVO

Eit tiltak kan ha ulik verknad etter kva vegetasjonstype det blir sett inn på. Tiltak må settast inn på den marka som gjev mest att. På fattig mark har ein lite att for å gjera noko.

I rik skog kan tynning forbetre beitet mykje

Ta vare på dei gardsnære beiteareala

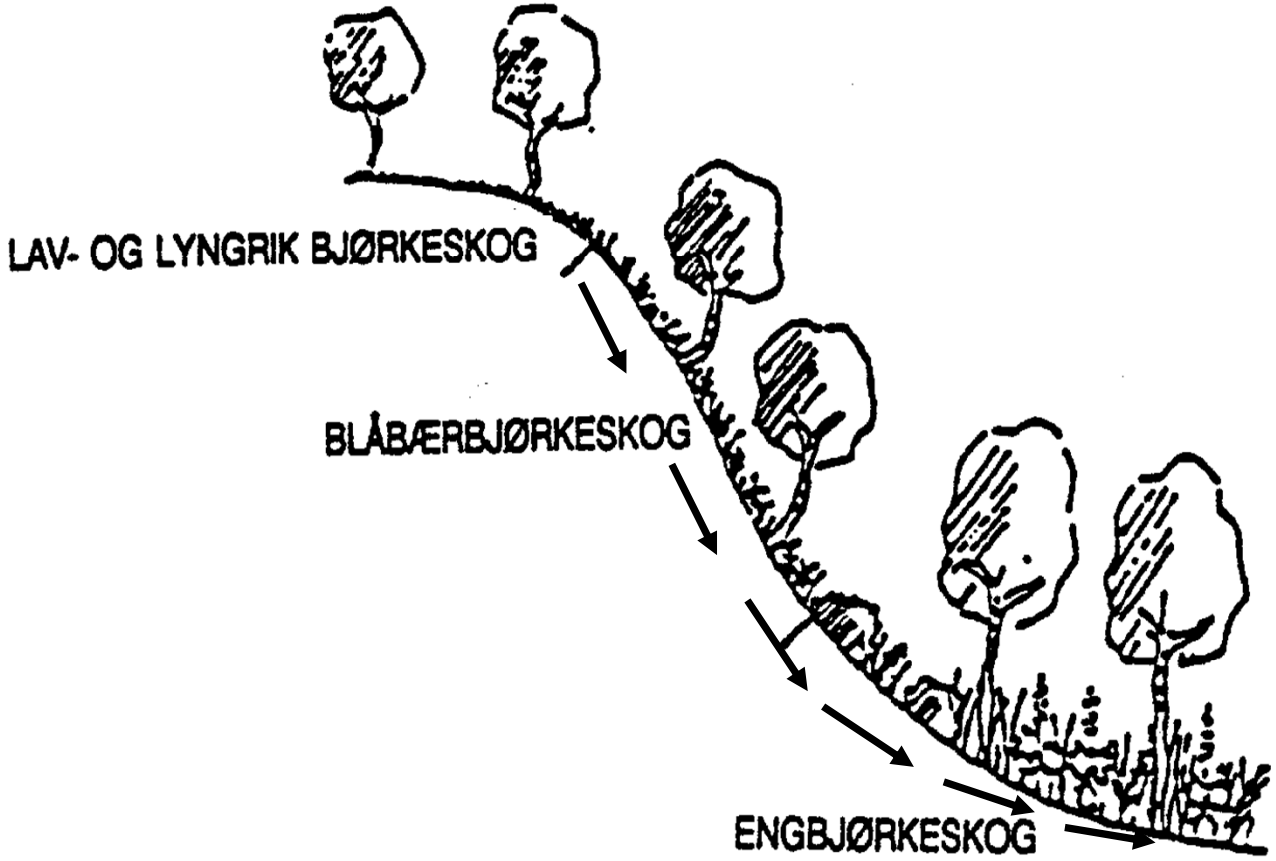

Den nedste delen av lisona er oftast den frodigaste

Organisering av høvelege beiteområde er ei stor utfordring med den eigedomsstruktur vi har i Noreg.

Foto: O. Puschmann

www.beitedyr.no
Foto: O. Puschmann

Verda treng:
50% meir mat i 2030
70% meir mat i 2050

Norge skal produsere:
20% meir mat i 2030

FN frykter nye matopprør

LANDBRUK • Matprisene øker til nivået de lå på under den globale matkrisen i 2008.

Utviklingen går ut over verdens kornlagre, som ifølge rapporten kommer til å minke med 7 prosent til neste år. Hardest kommer det til å gå ut over lagrene av bygg, som ifølge FAOs prognoser kommer til å krympe med 35 prosent. Foto: colourbox.com

Verdens matproduksjon er verre enn antatt

De nyeste prognosene viser at 2011 vil bli et svært kritisk år for mattilstanden i verden.

09.11.2010 • NORSK MAT

Leiro spår matmangel i butikker

Konsernsjef Sverre Leiro i Norgesgruppen mener høy
bare forbokstaven på hva nordmenn må belage seg p
kommer.

Lars Johan Wiker
lars.wiker@nationen.no

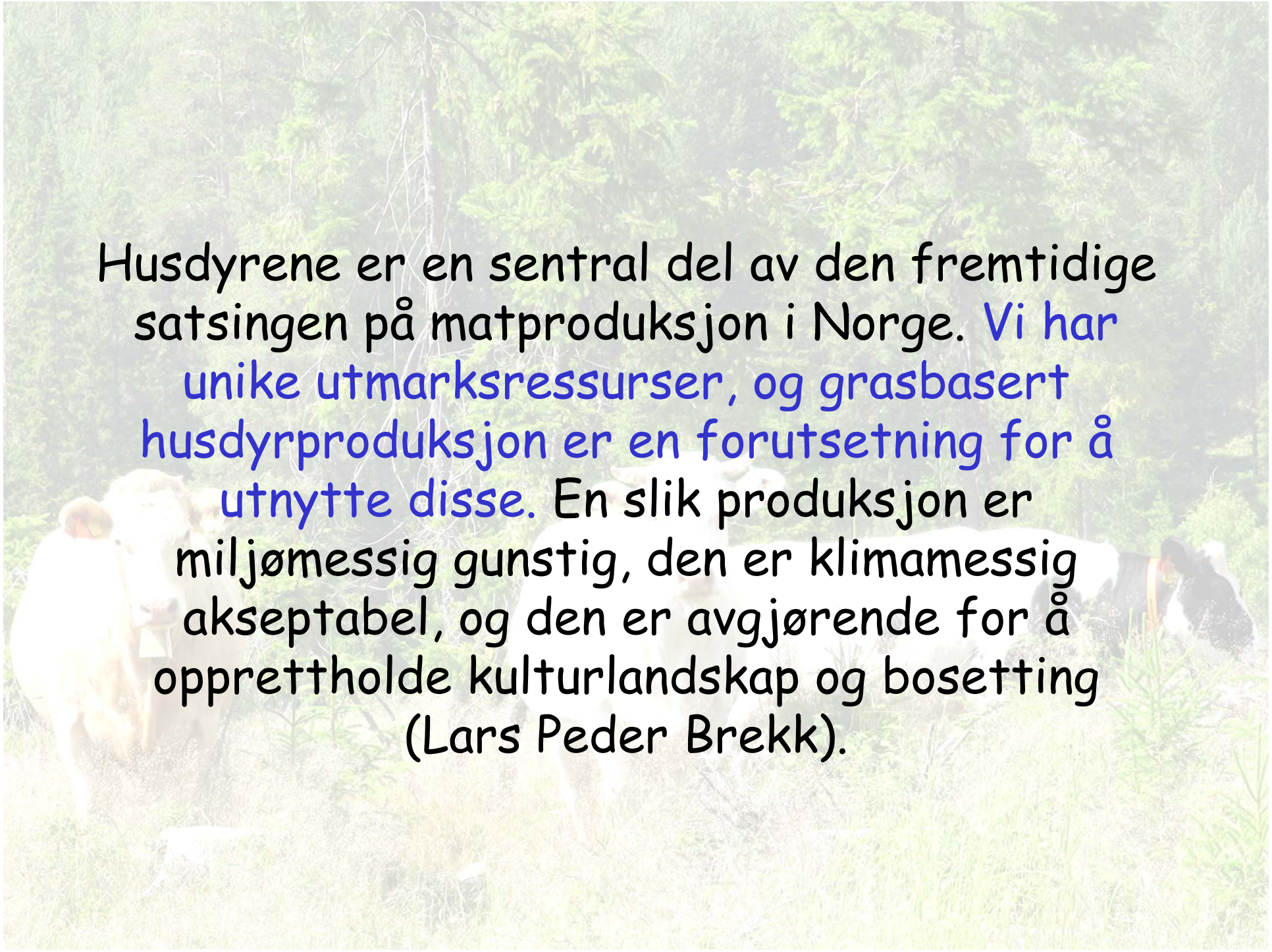

Husdyrene er en sentral del av den fremtidige satsingen på matproduksjon i Norge. Vi har unike utmarksressurser, og grasbasert husdyrproduksjon er en forutsetning for å utnytte disse. En slik produksjon er miljømessig gunstig, den er klimamessig akseptabel, og den er avgjørende for å opprettholde kulturlandskap og bosetting (Lars Peder Brekk).

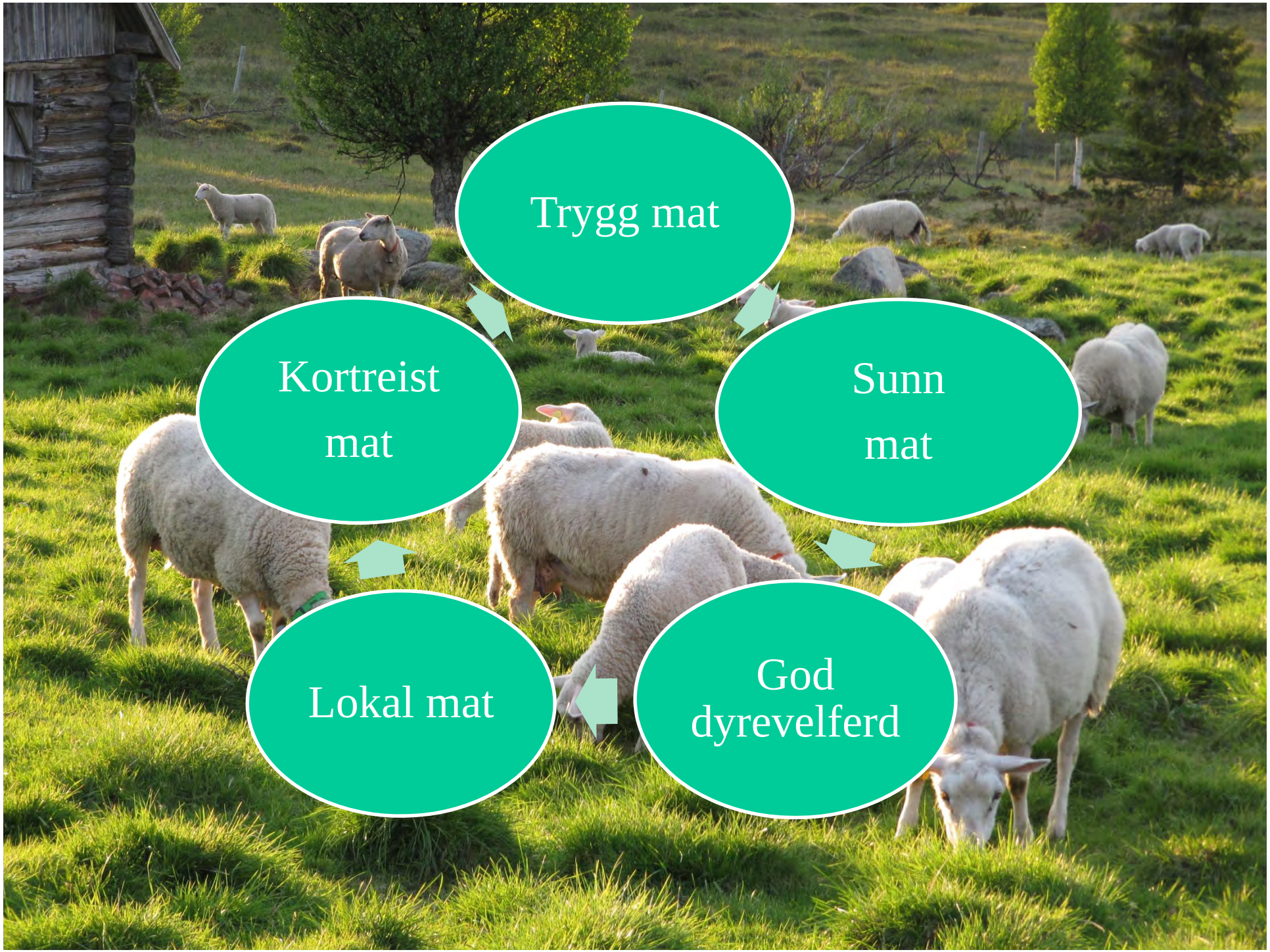
Trygg mat
Sunn mat
God dyrevelferd
Lokal mat
Kortreist mat

MYE OMEGA 6: Kyllingene som hadde fått vanlig kraftfôr hadde store forekomster av fettsyren omega 6, og lite av omega 3. Det kan gi negative helsemessige konsekvenser. (Illustrasjonsfoto: Camilla Mellemstrand)

Anbefaler rødt kjøtt foran kylling

– Jeg vil heller anbefale rødt kjøtt som lam, framfor kylling, dersom du skal spise sunt, sier Anna Haug, ernæringsfysiolog og professor ved UMB til NRK.

Sauekjøt frå utmark er eit eksotisk produkt.
Dette er enda dårleg marknadsført.
Produktet sitt omdømme kan fort skjemmast med for mykje bruk av kraftfôr og beite på dyrka mark.

Beitebruk i utmark og skjøtsel av kulturlandskap kan ikkje drivast på eigedomsnivå, her ligg det derfor ei stor organisasjonsutfordring.

Skal ungdom rekrutterast til beitenæring må det vera orden på økonomi og fritid, og vilkåra for bruk av utmarka må vera levelege.